

Theodorus Niemeijer Koffie, thee en tabak

Theodorus Niemeijer N.V. Groningen is een van de oude koffie, thee en tabak-bedrijven, opgericht in 1819, en een van de weinige die nog bestaan. Net als Douwe Egberts en Van Nelle overleefde Niemeijer de oorlog met het op de markt brengen van surrogaat koffie en thee, maar de koffie en thee zijn in de zestiger jaren toch opgegeven omdat niet meer tegen concurrent Douwe Egberts opgebokst kon worden. Het tabaksbedrijf werd toen overgenomen door BATCO. Niemeijer produceert nu nog tabak, o.a. de bekende Samson shag.

Niemeijer voert geen bedrijfslogo. Vele merken Niemeijer's tabak hadden en hebben een eigen logo. Op de slappe albums komt helemaal geen logo voor. Op de grote albums met stijve kaft is het Niemeijer koffie- en theelogo gebruikt, zoals afgebeeld bij de inleiding op de grote naoorlogse albums hierna.

Niemeijer, ook geschreven als Niemeyer omdat de "ij" voor de grote buitenlandse markt onbegrijpelijk is, is bekender van de elf "plakboeken" met tabaksplaatjes van voor de oorlog en de Samson plakboekjes en sportboeken uitgegeven vanaf 1959, dan van de drie albums met plaatjes die bij de koffie en thee verstrekt werden. Er heerst zelfs onder verzamelaars het misverstand dat Niemeijer Koffie en Thee een ander bedrijf zou zijn dan Niemeijer Tabak. Dat is begrijpelijk, omdat op de bekende eerste reeks albums uitsluitend gesproken wordt over de tabaksfabriek Niemeijer en op de twee grote albums in de veertiger jaren alleen over Niemeijer's koffie en thee. Alleen in het afwijkende album *De Bonte Wereld* (1935) en achterop de stripboekjes uit de vijftiger jaren wordt Theodorus Niemeijer N.V. Tabak – Koffie – Thee genoemd. Bij de 17 albumuitgaven en plakboekjes zijn maar twee grote klassieke albums. Rekenen we echter alle uitgaven mee, dan komt Niemeijer in de top van de albumuitgevers op een gedeelde derde plaats bij de grote koek- en beschoot-fabrikanten, direct gevolgd door de grote concurrent Douwe Egberts.

Tabaksplaatjes

Niemeijer begon in 1922 (waarschijnlijk) met de plaatjes bij de tabak, en bij de sigaretten die vanaf 1909 tot 1930 geproduceerd werden. Daarbij werden grote (25 x 32 cm), dunne boeken uitgegeven, geniet met slappe kaft die helaas bij veelvuldig gebruik uit elkaar valt, zodat er weinig gave exemplaren worden aangetroffen. Tot 1933 verscheen er elk jaar een met onderbreking van het eerste crisisjaar 1930, in het totaal 11. Het eerste boek, *Dwars door Europa per motorboot*, heeft 150 plaatjes, de tien volgende steeds 120.

Het eerste van deze elf albums sluit qua vormgeving direct aan op twee albums van andere bedrijven van rond 1920, "Wat oude Barend vertelde" van Coöp De Eenheid en "Per Aeroplan door de Wereld" van margarinefabriek Verschure. Welke drukker of reclamebureau hier achter zit is niet bekend. Ook de auteurs van deze albums zijn niet bekend. Alleen in de laatste twee van Niemeijer is de schrijver vermeld. Met uitzondering van "Wat oude Barend vertelde" zijn al deze albums gebaseerd op foto's.

De eerste reeks van zeven zijn een soort “zwerftochtenalbums”. Na de tocht dwars door Europa kwam een reisje naar Mooi Zwitserland, vervolgens Naar het land der Middernachtzon (Scandinavië) en Naar de Middellandsche zee, waarna het grote werk begon met Amerika, Nederlandsch Indië, en tenslotte Japan en China samen in één boek. De eerste zes zijn geromantiseerde reisverhalen, gelardeerd met veel historische en topografische informatie en informatie over cultuur en inwoners. Alleen het laatste is geheel geografisch van aard.

Deze boeken hebben een uniforme uitvoering. De dunne kartonnen kaft is aan de binnenzijde blanco, de voorkant heeft een ongesigneerde geschilderde plaat en op de achterkant is een topografische kaart afgedrukt. Het binnenwerk is van stevig ecru papier, dat geen verzuringsvlekjes vertoont en de plaatjes goed kan dragen. Elk boek heeft 32 pagina's met een sierkader, onopvallend genummerd onder in het kader. Het binnenwerk is in groen gedrukt. Bij het eerste album is de tekst nog over de hele breedte gezet, net als bij Oude Barend, in alle volgende is de tekst in twee kolommen gezet met een scheidingslijn in het midden. De plaatjes zijn in de tekstkolommen opgenomen in een kadertje met een korte omschrijving erin.

Alle plaatjes zijn ingekleurde foto's met witte rand, gedrukt op glad en stijf wit papier. Bij het eerste album zijn de afmetingen 55 x 85 mm, bij de volgende drie zijn ze een paar millimeter groter terwijl het formaat van de afbeelding gelijk gebleven is, waardoor de witrand overdreven breed is. Vanaf het vijfde album is weer teruggekeerd naar het oorspronkelijke formaat. Bij de eerste drie albums is het nummer van het plaatje links boven in de afbeelding gedrukt, bij de volgende drie is er niets op het plaatje gedrukt en bij het zevende album tenslotte is rechts onder in de witrand de titel afgedrukt die ook onder het plaatje staat.

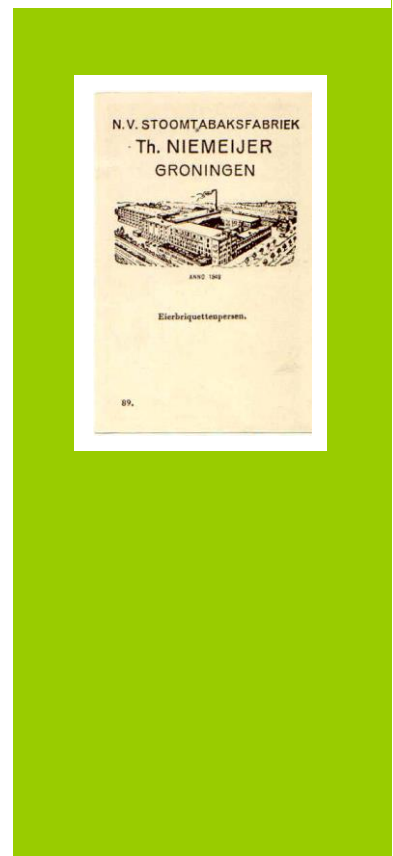
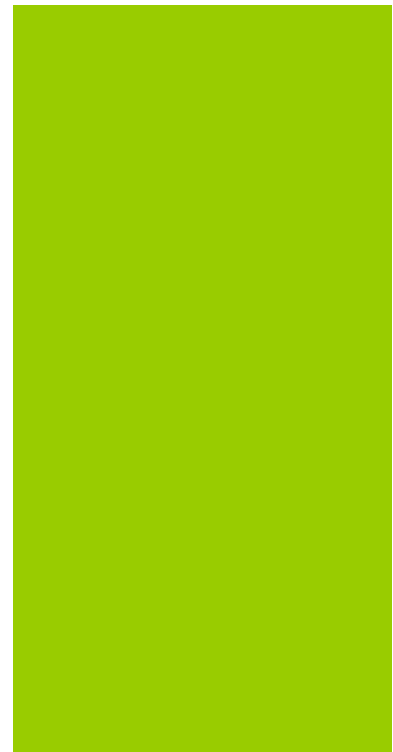
De plaatjes van deze albums zijn een ramp voor verzamelaars van losse plaatjes en voor albumverzamelaars die ontbrekende plaatjes zoeken, omdat op geen van de 1.350 plaatjes de naam van het album vermeld is. Bij de eerste zeven albums staat op de achterkant alleen een reclame voor Niemeijer tabak, en bij de volgende vier ook het nummer en de naam van het plaatje.

In 1929 werd vervolgd met een tweede reeks, grotendeels op dezelfde wijze uitgevoerd, maar nu met een documentair karakter. Achtereenvolgens verscheen een album over hoe de krant gemaakt wordt en twee delen van *De schatten der aarde*, over mineralen. Opmerkelijk is dat het tweede van deze documentaire albums, gewijd aan kolen en zout, weer enigszins de opzet heeft van een reisverhaal. Het derde album, gewijd aan erts en metalen, valt sterk op doordat het doorspekt is met legenden, aardmannetjes, dwergen en mythische figuren. Dit album is als enige van de tien eerste ondertekend door de auteur, Frits van Raalte. Op de laatste pagina onthult Van Raalte dat het de bedoeling was om nog een derde delfstoffenalbum uit te brengen, gewijd aan edelstenen. Dat is helaas niet gebeurd om onbekende redenen.

Op de voorzijde van deze drie staan bij het onderwerp passende, geschilderde collages. De achterkanten zijn verschillend, bij de Courant zijn het koppen van een groot aantal verschillende kranten (met datum tussen januari 1926 en 31 december 1928), bij het steenkolen- en zoutalbum overgetekende luchtfoto's van vier mijnen in Zuid-Limburg, en bij het erts- en metalenalbum twee oude prenten. De fotoplaatjes in deze albums zijn niet meer ingekleurd, maar ze zijn in bruin gedrukt – in die tijd de modekleur. Ook het binnenwerk van deze albums is in bruin gedrukt. Opvallend is dat veel foto's in de eerste twee albums afkomstig zijn uit Duitsland.

In 1997 werd een facsimile herdruk van *Hoe ontstaat onze Courant ?* uitgegeven door het Grafisch Museum in Groningen, waarbij opvalt dat men hiervoor niet de beschikking had over een exemplaar met een schone kaft.

Het elfde en laatste van deze tabaksalbums, *De Gilde viert*, gewijd aan de Gilde in de “huidige” tijd, dat bedoeld was als begin van weer een nieuwe reeks, heeft duidelijk een nieuwe opzet. De voor- en achterzijde zijn beide gesierd met foto's en de opmaak van de omslag is totaal anders dan bij de tien voorgaande. De fotoplaatjes zijn zwart gedrukt en ze zijn iets smaller dan in de vorige albums (55 x 80 mm).

Het gilde-album is geschreven door de bekende deskundige en publicist over de Nederlandse “volksaard” en folklore, Dirk Jan van der Ven, die daarover al twee albums had gemaakt voor CO-OP en Leupen. Het is in de inleiding nadrukkelijk gepresenteerd als het eerste deel in een nieuwe reeks die geheel over folklore zal gaan. Ten gevolge van de beperkende maatregelen op de tabaksreclame die in 1934 van kracht werden, stopten de tabaksalbums echter.

Koffie- en theeplaatjes

Niemeijer begon middenin de grote depressie die een eind maakte aan de productie van sigaretten in 1933/34 met de productie van koffie en thee in de leegstaande sigarettenfabriek. In de dertiger jaren richtten de grote concurrenten in de koffie en thee, Van Nelle en Douwe Egberts zich vooral op het (mede) uitgeven van goedkope jeugdboeken. Alleen Kanis & Gunnink in het nabije Kampen, die circa 1920 al begonnen was met plaatjes bij de koffie en thee, kwam in 1929 en daaropvolgende jaren met vier grote albums. Niemeijer volgde in 1935 met kleine series ingekleurde fotoplaatjes bij de koffie en thee en een bijbehorend album met beknopte beschrijvingen getiteld *De Bonte Wereld 1*. De typisch Duitse sigarettenplaatjes, zoals de UFA-plaatjes van Pleines, en de beschrijvingen zijn een selectie uit het album “Die Bunte Welt” van Zigarettenfabrik Yenidze Dresden, verschenen rond 1931. Het album is uitgevoerd als een oblong

fotoalbum met omgeplakte slappe kافت zoals alle Duitse sigarettenalbums uit die tijd, met dikke bladen en semitransparante schutbladen. De voorkant van het Duitse album is zoals gebruikelijk uitgevoerd in hoogdruk met veel goud. Voor het album van Niemeijer is een nieuw, minder bombastisch ontwerp gemaakt met een fotomontage.

Dit album vertoont grote overeenkomsten met het enige Vittoria – Miss Blanche album met tekst, *De Wereld in Beeld*, met dezelfde soort plaatjes, dat is uitgegeven in 1930. Daarvan is echter de omslag totaal anders uitgevoerd. Dat album is eveneens overgenomen van de Duitse sigarettenindustrie.

“De Bonte Wereld” werd nadrukkelijke aangekondigd als deel I en een deel II werd in het vooruitzicht gesteld, maar het is bij dit ene deel gebleven.

Niemeijer heeft hierna geen plaatjes meer uitgegeven tot na de oorlog.

Na het beëindigen van de rantsoenering van koffie en thee na de oorlog, was Niemeijer direct al in 1947 de eerste die weer een “echt” album uitbracht, *Vliegende vleugels*, een groot klassiek album, ingebonden met linnen rug, met echte stijve plaatjes die verspreid werden bij de koffie en thee. (Zie verder de inleiding “De grote naoorlogse vliegtuigenalbums” hierna.) Al snel bleek dat de populariteit van het verzamelen van albumplaatjes de oorlog overleefd had; binnen een jaar was al een tweede druk van het album nodig. De grote concurrent Douwe Egberts, die in 1933 een fotoboek over de Nederlandse luchtvaart had uitgebracht, haakte hier snel op in door in 1948 zijn eerste grote album uit te brengen, genaamd *Kleurenvlucht*. Niemeijer gaf zich echter nog niet gewonnen. In 1949 verscheen een tweede deel van *Vliegende vleugels*. Deze albums gaan helemaal over vliegtuigen en alle plaatjes zijn zwart-wit foto’s van vliegtuigen. Redelijk gewild bij jonge en oudere jongens, maar geen boeken om gezellig een avondje in te gaan lezen. De populariteit van deze plaatjes werd in de vijftiger jaren volledig verdrongen door de gekleurde schepenplaatjes van Hooimeijer en autoplaatjes van Full Speed.

Hierna gaf Niemeijer tot eind jaren vijftig niets nieuws meer uit.

Stripboekjes

In 1958 ging het bedrijf over op een ander populair item bij jong en oud, stripboekjes. Er werden vier oblong boekjes van Marten Toonder uitgegeven: Tom Poes en de Kniphoed, Tom Poes en het Tijddeurtje, Tom Poes en het Slaagsysteem, alle drie in 1958 en Tom Poes en de Achtgever in 1959. Zwart-wit boekjes met gekleurde slappe omslag, die bij elkaar gespaard konden worden met de "kopjes" op de pakjes koffie en thee.

Tom Poes en de Kniphoed

Op een dag verveelde Tom Poes zich een beetje. Hij slenterde wat door de havenbuurt van Rommeldam en keek zoekend rond of er geen avonturen te ontdekken waren. Maar met avonturen is het zó, dat je ze nooit vindt, als je ernaar zoekt en daarom beloofde het een saai dagje te worden.

Voor het kantoor van de waterschout bleef hij staan, om uit verveling de lijst van binnengekomen schepen te lezen. En toen viel zijn blik op de naam Albatros.

„De Albatros?“, dacht Tom Poes, „dat is het schip van kapitein Wal Rus. Het is al lang geleden, dat ik hem gezien heb en dit is nu net een ochtend om hem eens op te zoeken.“

Zo gedacht, zo gedaan. Tom Poes wandelde naar de havenkant, waar hij na een beetje zoeken het goede schip aan de ka vond liggen. Hij liep voorzichtig tussen de bootwerkers door, die met het lossen bezig waren en toen zag hij, dat hij niet de enige bezoeker was.

Voor hem uit liep een gebogen gedaante in de richting van de loopplank. De oude torste een klein koffertje en een knoestige stok, terwijl een vreemde hoge hoed en een lange baard zijn gelaatstrekken ontserden. Hij keek niet op of om.

In zichzelf mompelend liep hij onder een lading vaten door, die uit het ruim gehesen werden en zodoende had hij ook niet in de gaten dat één van de stalen dingen uit de takel losschoot.

„Van onderen!“, schreeuwde een bootwerker. „Kijk uit! Daar valt er één!“

Tom Poes sprong schrikkend op zij, maar toen zag hij, dat de grijsaard rustig voortstapte en zich nu precies onder het zware vat bewoog...

Jongens en Meisjes!

Zo begint het spannende verhaal „Tom Poes en de Kniphoed“. Wil je weten hoe het verder gaat? Dat kan je lezen in het prachtige Tom Poes-boekje, 72 pagina's dik met honderden plaatjes. Omslag in prachtige kleuren.

Je kunt dit mooie boekje tijdelijk heel gemakkelijk gratis krijgen!

Hoe? Daar kan Moeder wel voor zorgen als ze het volgende doet:

- Koop een pak Niemeijer Roodmerk Koffie en een pakje Niemeijer Roodmerk Thee.
- Knip uit het pak koffie dit „kopje“ en uit het pakje thee dit „kopje“
- Doe ze in een envelop (goed sluiten!) en schrijf op de achterzijde duidelijk Uw naam en adres.
- Adresseer aan Niemeijer, Postbus 1000, Groningen. 12 cts. postzegel erop en meteen posten!

Binnen één week bezorgt de post U het eerste Tom Poes-boekje gratis thuis!
Mevrouw, gun Uw kinderen dit plezier, ze zullen ervan genieten, terwijl U geniet van een heerlijk kopje...

Niemeijer ROODMERK
KOFFIE en THEE

“Sluitzegels”

In 1959 werd weer gestart met reclame op de tabak en wel op de shagpakjes die inmiddels een plastic wikkel hadden, dichtgeplakt met een cellotapeje. Niemeijer greep terug op iets dat rond 1914 en 1930 al vertoond was door een aantal fabrikanten, afbeeldingen op de sluitzegels van de verpakkingen. Maar in plaats van een extra plakzegel aan te brengen werd iets nieuws bedacht, namelijk een klein labeltje dat als grijpstrookje aan het cellotapeje gehecht werd. Er is één serie uitgegeven van 100 vlaggen van scheepvaartmaatschappijen zonder album. In maart 1959 verscheen een plakboekje voor 78 emblemen van Nederlandse voetbalclubs met beschrijvingen. Bij de Olympische Spelen van 1960 werd een serie van 100 labeltjes “Sport en spel” uitgebracht, met een klein album met stijve kaff. Opmerkelijk is dat concurrent Van Rossem ook in 1960 met een boekje met labeltjes van pakjes shag kwam, getiteld “Alles over sport”. Hierna werd de serie van 78 clubemblemen opnieuw uitgegeven en uitgebreid tot 200 binnen- en buitenlandse met daarbij een plakboekje zonder tekst, vervolgens werd weer opnieuw begonnen en uitgebreid tot 260 zonder boekje en daarna nog eens opnieuw, uitgebreid tot 300 met weer een plakboekje zonder tekst. Dezelfde labeltjes komen dus voor met vier verschillende serievermeldingen op de achterzijde.

In 1965 volgde een serie van 100 zegels van auto's met een “plakgids”, een simpel vouwblad om ze op te plakken. Dit zijn de laatste verzameluitgaven van Niemeijer.

Sportboeken

Hierna heeft Niemeijer nog diverse sportboeken uitgegeven, alle onder het Samson shag label. In 1964 verscheen een pocketboek ter gelegenheid van 75 jaar KNVB. In 1981, '82 en '83 verschenen drie sportboeken over de Tour de France, en vanaf 1979 een jaarlijkse uitgave over de voetbalcompetitie van dat seizoen.

NIEM01

Dwars door Europa per motorboot

N.V. Stoomtabaksfabriek v/h Theodorus Niemeijer Groningen. Per Motorboot door Europa. (1922)

32 genummerde pagina's met 150 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 150 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd, kwartoalbum (25 x 32,2 cm). Er is geen titelblad. De verkorte titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt.

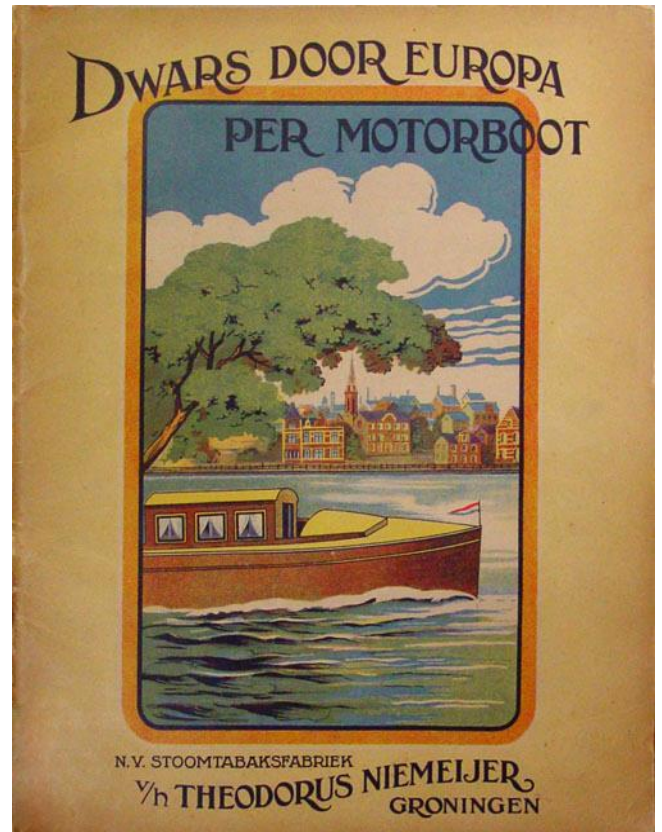
Dit is het enige boek waarvan de tekst niet in kolommen is verdeeld. De randversiering van de pagina's is bij dit album zwaarder dan bij alle volgende. De pagina-nummers zijn zeer klein midden onder het bladkader geplaatst. Pagina 3 bestaat geheel uit een in tweeën gedeelde kaart van de stroomgebieden van de belangrijkste Noord en Midden-Europese rivieren, met een groot aantal aanliggende plaatsen; de namen van de rivieren zelf ontbreken merkwaardigerwijs.

De ingekleurde fotoplaatjes hebben de afmetingen 55 x 85 mm inclusief een ruime witrand. Het nummer van het plaatje is in zwart in de linker bovenhoek van de afbeelding gedrukt. De eerste 30 foto's zijn in Nederland gemaakt, te beginnen bij de fabriek van Niemeijer in Groningen, de volgende 63 in Duitsland, dan volgen slechts 5 plaatjes van Oostenrijk, 4 van Boedapest en 1 van Belgrado, waarna Bulgarije, Roemenië en Hongarije elkaar snel afwisselen, om bij plaatje 125 al weer in Oostenrijk terug te keren, waarna vanaf plaatje 128 de Rijn in Duitsland gevolgd wordt tot het toen nog Duitse Straatsburg en Mülhausen, en vervolgens vanaf plaatje 136 diverse plaatsen in Frankrijk om met de laatste 5 plaatjes te eindigen in België.

Het boek bevat een beginnersfout: plaatje 66 (pag. 16) is liggend op de pagina opgenomen, maar de foto is staand.

Inhoud

Het verhaal van deze opmerkelijke boottocht, afgewisseld met doorsteken per trein, wordt verteld door Oom Willem, die deze mooie reis kreeg aangeboden van de firma Niemeijer samen met "een aantal van harer oudste en trouwste klanten". Het is dan ook niet verwonderlijk dat Oom Willem voortdurend reclame maakt voor de Niemeijer tabak en de indrukwekkende fabrieksgebouwen, die "van binnen en buiten door zindelijkheid uitblonken".

Het eerste van de 1.350 tabaksplaatjes op ware grootte.

NIEM02

Mooi Zwitserland

Mooi Zwitserland. Een reisverhaal aan hare vrienden verteld door de N.V. Tabaksfabriek v/h Theodorus Niemeijer te Groningen. (1923)

32 genummerde pagina's met 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd, kwartaalalbum (24,5 x 32 cm) zonder titelblad. De titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt.

Dit boek geeft uitvoerige informatie over Zwitserland, in de vorm van een geromantiseerd reisverhaal, waarin weer rijkelijk gestrooid wordt met reclame voor Niemeijer tabak:

“..... na eenige dagen was het reisplan opgemaakt en het gezelschap reisvaardig. Alle voorbereidselen waren met de grootste zorg genomen. Het moeilijke vraagstuk van de mee te nemen tabak werd op schitterende wijze door de firma Niemeijer opgelost die een grooten voorraad van haar zoo bekende tabaksoorten zooals Roode Ster, Krultabak, Friesche Heerenbaai, Blanke

baai, Varinas, Fijne Portorico, Anchor mixture enz. ter beschikking van het rooklustige gezelschap stelde.”

Vanaf dit album zijn de plaatjes iets groter gesneden waardoor ze een bredere witrand hebben. In de linker bovenhoek van de afbeelding is het nummer van het plaatje gedrukt. Verder zijn de plaatjes nu op diverse manieren over de pagina's verdeeld, waardoor ook de tekstkolommen variëren en de opeenvolging van de tekstfragmenten op meerdere plaatsen niet direct duidelijk is; zie het fragment hieronder.

Op de middenpagina is een bergenskaartje afgedrukt, volgens het verhaal geschetst door een van de reismakers, maar volgens de opdruk op het kaartje afkomstig uit de Baedeker.

Afb. 84. Bernina-Waterval.	binnen. Hier verlieten wij het rijtuig om per spoor verder	Afb. 85. Piz Bernina.
te reizen. De spoorweg voert door het Tessinodal en door twee spiraalvormige tunnels, wonderen van bouwkunst,	kondigde ons de nabijheid van Italië. Bellinzona (afb. 80) de hoofdplaats van het kanton	
	<p>86</p> <p>Afb. 86. Pontresina.</p>	
naar Faido. Hier begint de invloed van het Italiaansche klimaat zich te doen gelden. Een lichte geur als van noten, druiven, kastanjes, moerbeziën en vijgen ver-	Tessino is een echt Italiaansch stadje, schilderachtig omringd door oude muren en burchten; het ligt slechts 244 M. boven de zee. Hier vindt men vestingwerken,	

NIEM03

Naar het land der Middernachtszon

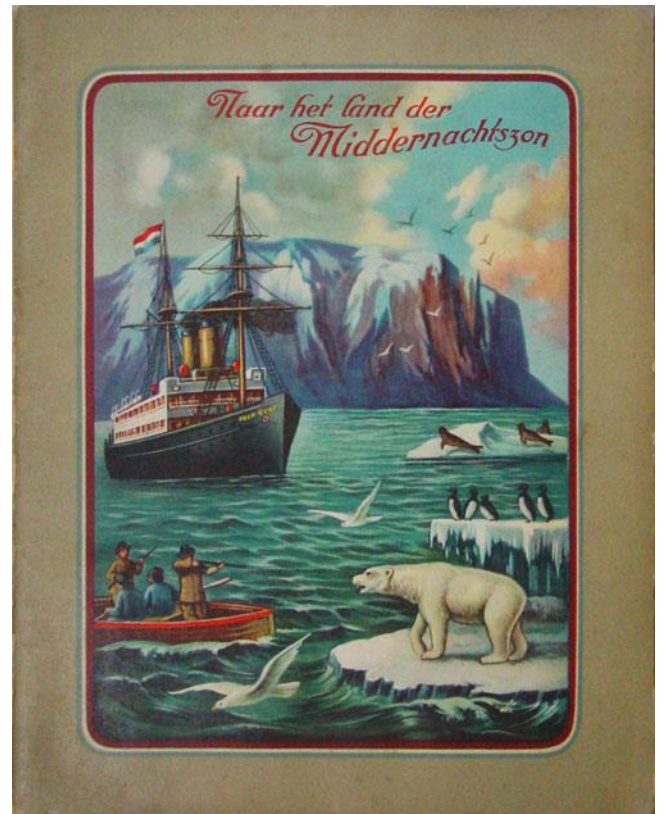
Naar het land der Middernachtszon. Een nieuw reisverhaal, aan haar vrienden verteld door de N.V. Tabaksfabriek v/h Theodorus Niemeijer te Groningen. (1924)

32 genummerde pagina's met 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartaalalbum (25,3 x 32 cm) zonder titelblad. De titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt. Op de achterzijde staat een topografische kaart van Scandinavië.

De plaatjes zijn nu in de tekstkolommen en voor een deel in het midden van de pagina opgenomen, zodat geen hinderlijke onderbrekingen van de tekst meer voorkomen.

Inhoud

Dit boek geeft wederom een geromantiseerd reisverhaal, met nu als bestemming Scandinavië, het land van de Middernachtszon, met een gezelschap "hartstochtelijke rookers, de blauwe wolk genoemd, die alle bij Niemeijers tabakken zwoeren." Uiteraard betreft het weer een bootreis, die begint in Hamburg op een steenworp afstand van Groningen. Hamburg is in die dagen na Londen de grootste haven van Europa. (Rotterdam, nu de grootste haven van de wereld, wordt in de vergelijking nog niets eens genoemd.)

Opmerkelijk is, dat in dit album niet alleen de titel maar ook het nummer van de plaatjes onder de plaatjes is afgedrukt, hoewel er geen verwijzing naar is in de tekst.

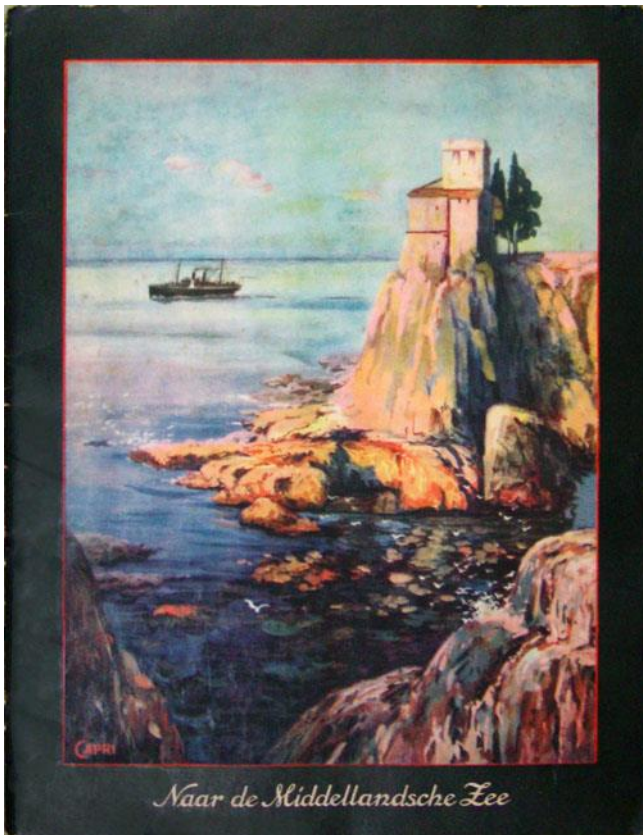
Na de eerste 7 plaatjes van Hamburg en Kiel, zijn alle plaatjes gewijd aan Scandinavië. Op de plaatjes 113 en 114, bij de Noordkaap, is eindelijk de Middernachtszon te zien.

Op de topografische kaart op de achterzijde heeft Sint-Petersburg nog de naam Petrograd, na de dood van Lenin in 1924 gewijzigd in Leningrad, Letland heet nog Livland, tussen Letland en Litouwen ligt Kurland, en Finland is bezet door Rusland.

Afb. 113. Noordkaaphorn, Middernachtszon.

Op plaatje 113 krijgen we eindelijk de Middernachtszon te zien.

NIEM04

Naar de Middellandsche Zee

Een reis naar de Middellandsche Zee. Een nieuw reisverhaal aan haar vrienden verteld door de N.V. Tabaksfabriek v/h Theodorus Niemeijer te Groningen. (1925)

32 genummerde pagina's met 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (24,8 x 32,2 cm). Er is geen titelblad; de titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt.

Vanaf dit album zijn de plaatjes niet meer genummerd.

Inhoud

Dit boek geeft uitvoerige informatie over een aantal Middellandse Zee landen en Portugal, in de vorm van een geromantiseerd verhaal van een reis met een cruiseschip, waarin weer stevig doorgerookt wordt van Niemeijers tabak.

In Portugal wordt de gelegenheid te baat genomen om de bevolkingsgroep de Varina's, waarnaar een van Niemeijers tabakken is genoemd, voor te stellen:

“Eigenaardig is, dat de vischverkoop uitsluitend uitgeoefend wordt door een bijzondere klasse der bevolking, de Varina's, meisjes en jonge vrouwen uit het Noorden van Portugal, wier schilderachtige kleeding hen reeds dadelijk in 't oog doet vallen. Onder de jonge meisjes vindt men vaak aardige figuurtjes en bevallige gelaatstrekken; zij gaan steeds blootsvoets.”

Helaas wordt ons een blik op “hunne bevalligheid” niet gegund. De foto's laten alleen gebouwen zien.

We komen nog enkele oude, nu bijna vergeten Byzantijnse namen tegen, zoals Mytilena (Lesbos), Constantinopel (Istamboel), Smyrna (Izmir), en De Levant.

Op de terugweg van Milaan met de trein al bijna thuis, wordt de schatrijke oom – tabakshandelaar in ruste – nog op de valreep gestrikt door een Lustige Witwe die een man zoekt, rokend geen bezwaar.

NIEM05 Amerika

Door Noord- en Zuid-Amerika. Reisindrukken. (1926)

32 genummerde pagina's met 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst en één plaatje ingeplakt meegeleverd.

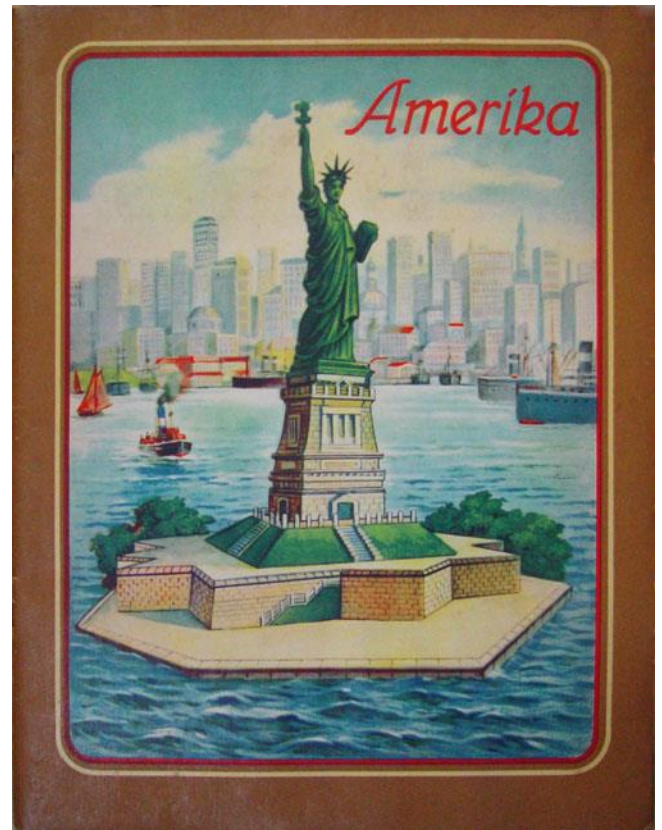
Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (25 x 32 cm). Er is geen titelblad; een uitgebreide titel is boven de eerste tekstpagina afgedrukt.

De plaatjes hebben geen opdruk aan de voorzijde en onder de plaatjes is alleen de titel vermeld. De plaatjes staan nu bijna allemaal in de tekstkolommen. Er is één opmerkelijk afwijkend plaatje, geen foto en van een groter formaat (75 x 110 mm), zonder onderschrift, dat ingeplakt is bijgeleverd. Zie hieronder.

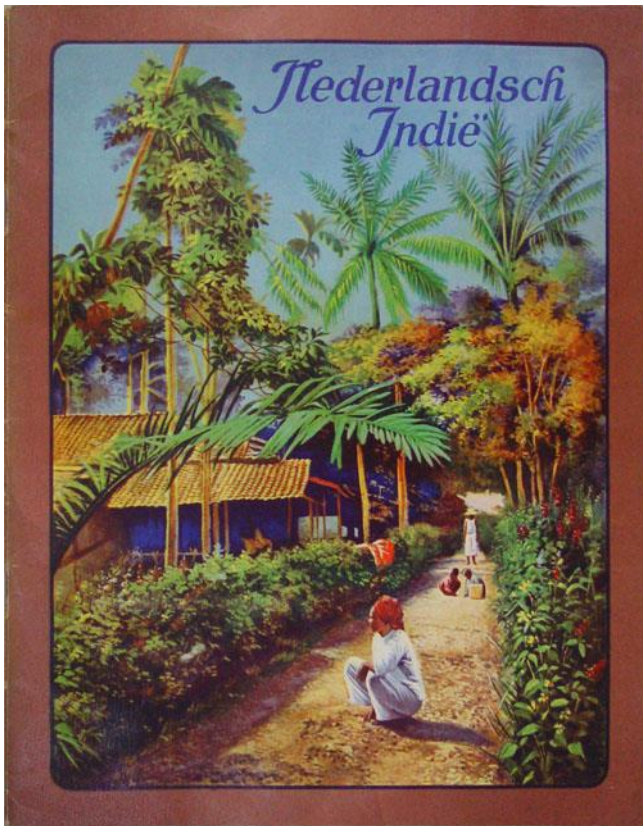
Inhoud

Dit boek geeft wederom een geromantiseerd reis-verhaal. Een clubje studenten aan de Handels-Hoogeschool te Rotterdam – toen al aangeduid als universiteit en later uitgegroeid tot de huidige Erasmus Universiteit – begint na de nodige studentikoze ongein die met veel rook gepaard gaat, aan een reis per vliegtuig via Parijs naar Southampton en van daar per stoomschip van de Holland-Amerika-Lijn (die nota bene in Rotterdam vertrekt !) naar New York, waar ze wel verder zullen zien.

Dit levert na 1 foto van een KLM vliegtuig en 1 van het Stoomschip Rotterdam – “het grootste passagiersschip van de Holland-Amerika-lijn en de Nederlandse koopvaardij, dat 21 jaar oud kort voor de oorlog gesloopt werd”, vermeldt het Hooimeijer-album “Oceaanreuzen” (pag. 35) – 12 plaatjes op van New York, gevolgd door 4 van Philadelphia, 1 van Baltimore, 3 van Washington, 1 van Buffalo, 1 van de Niagara waterval, 6 van Chicago, daarna nog een aantal zuidelijke steden en Yosemite, gevolgd door Mexico, Havana, Nassau, Panama, Peru, Chili en Argentinië, om te eindigen bij twee plaatjes die betrekking hebben op de tabakscultuur. Maar tenslotte geldt toch: “Oost West, thuis het best”.

Een aardigheidje van dit album is, dat ook een geschilderd en ingeplakt bijgeleverd groter plaatje is gewijd aan de vroegere traditie van de doop door Neptunus van de zeevarenden die voor de eerste maal de evenaar passeerden. (pagina 31).

NIEM06
Nederlandsch Indië

Ned. Indië. Reisindrukken. (1927)

32 genummerde pagina's en 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

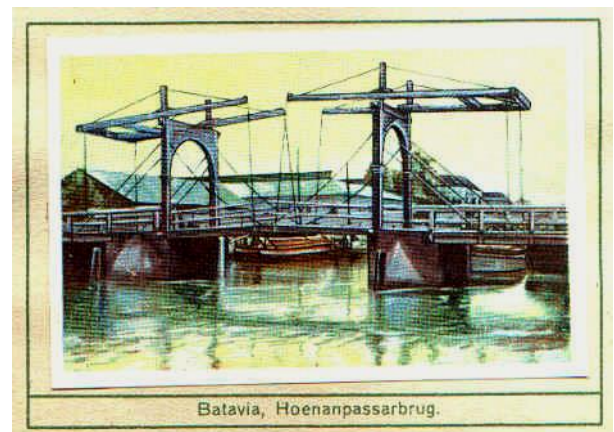
De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (25 x 32 cm) zonder titelblad. De (afgekorte) titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt.

De plaatjes in dit album hebben geen opdruk, en ze zijn weer tot de normale proporties van 55 x 85 mm met smalle witrand teruggebracht. Met uitzondering van vier plaatjes die midden op de pagina zonder omringende tekst zijn geplaatst, zijn nu alle plaatjes volledig in de tekstkolommen opgenomen.

Inhoud

De drie ex-studenten die in het vorige album een reis rond Noord en Zuid-Amerika maakten, trekken nu naar Nederlands Indië waar een van hen een baan krijgt op Sumatra, terwijl de twee andere een aanzienlijke som gelds geërfd hebben van een suiker-oud-oompje die ze mede gestoken hebben in een Indische Handelsonderneming. De reis gaat nu met de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland” vanuit Amsterdam. De KLM, die zich in die tijd toen er nog geen intercontinentale lijnvluchten waren intensief bezig hield met luchtfotografie, leverde het eerste plaatje van het stoomschip Jan Pieterszoon Coen, waarmee de reis gemaakt wordt. Dit schip werd kort voor de oorlog vervangen door de veel grotere Willem Ruys, vermeldt het Hooimeijer-album “Oceaanreuzen”.

Weer beginnen ze de reis per vliegtuig naar Parijs, waar de volgende 11 plaatjes aan gewijd worden. Dan volgen 12 plaatjes rond de Middellandse zee, waar we in het vierde album al zoveel van gezien hebben, dan 5 van de Rode Zee en 2 van Aden, waarna plotseling overgesprongen wordt naar Colombo – van de lange saaie bootreis door de Indische Oceaan valt immers weinig te vertonen – met 5 plaatjes, waarvan er één een verkeerd onderschrift heeft (pagina 11 rechtsboven) en 1 van Ceylon, waarna pas op pagina 12 Indië begint. Maar oonderaan pagina 13 tot het een na laatste plaatje op pagina 15 worden toch nog 8 plaatjes gewijd aan Malakka en Singapore. Daarna volgen 68 mooie plaatjes van Indië, waarbij verschillende eilanden aangedaan worden, merkwaardigerwijs op pagina 24 onderbroken door één foto van Amsterdam met het totaalaanzicht van het Koloniaal Instituut, in het postkoloniale tijdperk omgedoopt in het Nederlands Instituut voor de Tropen.

Maar is het in al die exotische oorden nu echt zoveel mooier dan in de thuisstad van Niemeijer ?

NIEM07

Japan en China*Japan en China. Het album van Niemeijer ! (1928)*

32 genummerde pagina's en 120 ingekleurde foto-plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

De algemene kenmerken van deze reeks boeken zijn behandeld in de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (25 x 32,3 cm) zonder titelblad. De titel van het album is boven de eerste tekstpagina afgedrukt. Op de achterkant staat een topografische kaart van het grootste deel van Azië, inclusief een groot deel van Nederlands Indië. Vooruitlopend op de recente geschiedenis wordt ook Tibet tot het Chinese Rijk gerekend.

De eerste twee gemarkeerde tekstblokken zijn alleen reclame voor Niemeijer tabak. De beschrijving begint met het derde tekstblok.

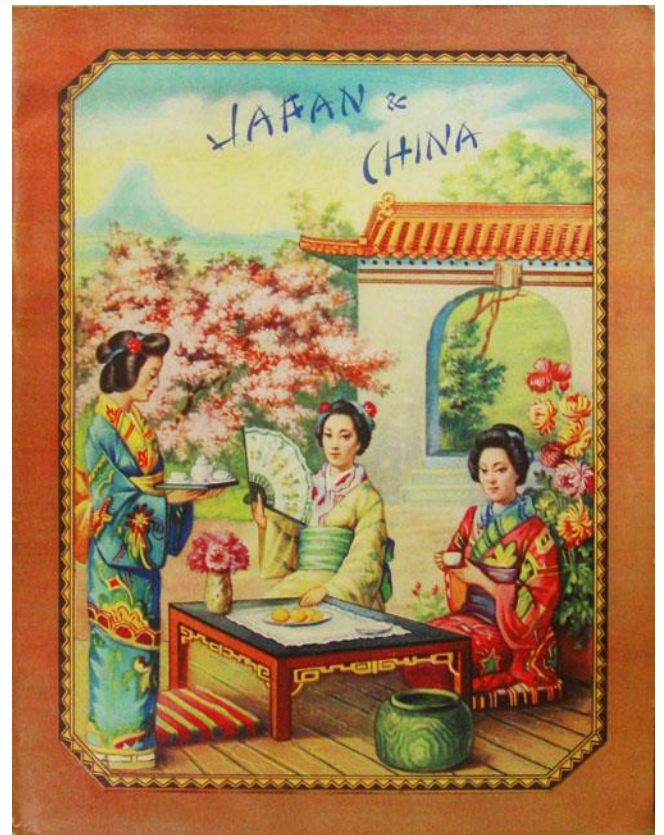
De plaatjes zijn alle in de tekstkolommen opgenomen. Bij dit album is de titel van het plaatje, die onder het plaatje is afgedrukt, ook onder in de vitrand op het plaatje zelf gedrukt.

Inhoud

Zoals de titel al doet vermoeden is dit geen geromantiseerd reisverhaal gelardeerd met studentikoze ongein meer. De inhoud is documentair van aard. De eerste 10 pagina's gaan over Japan. Midden op pagina 11 gaat de tekst met enkel de tussenkop CHINA over op China. Opmerkelijk is dat een groot gedeelte hiervan over Hongkong gaat, dat toen staatkundig niet tot China behoorde.

Uit de tekst blijkt dat de schrijver zelf door Japan en China gereisd heeft. Hij kan vooral over China uitgebreid vertellen, met veel historische achtergronden en de voor die tijd gebruikelijke vooringenomenheid. Ook de Chinezen in Nederlands Indië worden besproken.

Tot dat moment was dit het enige album over China en Japan. Daardoor zijn de foto's in dit album bijzonder interessant. In 1933 verscheen één album over China (Goalpara Cultuurmij. Batavia: "China, Het Rijk van het Midden") en in het zelfde jaar een album over Japan (Dobbelman: "De wereld in beeld Album III; Japan"). Hoewel de kwaliteit van de foto's mede door het inkleuren veel te wensen over laat, zoals bij meerdere van deze albums, zijn ze toch zeer het bekijken waard. Helaas zijn er maar weinig echte straattaferelen bij, vooral van China.

NIEM08

Hoe ontstaat onze Courant ?*Hoe ontstaat onze Courant ? (1929)*

32 genummerde pagina's met 120 bruine fotoplaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

N.B. De uitgever Niemeijer is op dit album niet vermeld.

Kenmerken

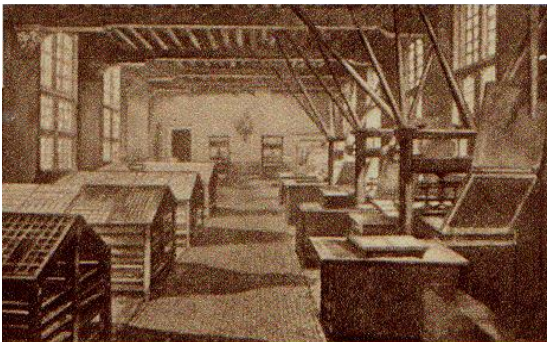
Dit is de eerste van een nieuwe reeks van drie documentaire albums. De uitvoering van deze albums komt sterk overeen met de voorgaande zeven; zie de inleiding over Niemeijer koffie, thee en tabak. Er is echter één groot verschil: De fotoplaatjes in dit album zijn niet ingekleurd, maar zijn in bruin gedrukt, wat vanaf 1929 mode wordt.

De tekst van dit album is weer in groen gedrukt, zoals bij de eerste reeks. Opmerkelijk is dat de kaders rond de plaatjes niet gezet zijn, maar getekend. Een ander opmerkelijk nieuwigheidje zijn de wat frivole versieringen op pagina's 1 en 2 en de laatste drie pagina's, die de overgebleven witruimte opvullen.

De foto's zijn voor een groot deel afkomstig uit Duitsland en voor een deel uit Nederland. Plaatje 53 is verkeerd georiënteerd; het kader is liggend, het plaatje staat.

Inhoud

De eerste 12 pagina's gaan helemaal over de geschiedenis en de huidige productiemethoden van papier; de foto's van de papierproductie gaan zelfs door tot op pagina 18. Pagina 13 en 14 gaan over schrijven en drukken. Pas vanaf pagina 15 gaat het over de courant, waarbij de eerste 5 pagina's bijna geheel over het zetten gaan. In het volgende gedeelte over drukpersen, vinden we dan een verwijzing die er op duidt dat dit boek geschreven is door iemand die verbonden was aan een drukkerij waar een krant, waarschijnlijk het Algemeen Handelsblad, gedrukt werd, en ook etiketten voor Niemeijers tabak en de Niemeijer albums. Op de plaatjes op pagina's 31-32 is de productie van de omslagen het binden van de Niemeijer albums te zien.

Plaatje 69 geeft een kijkje in het Museum Plantin & Moretus in Antwerpen. Dit museum, dat bestaat uit de originele gebouwen en inboedels van de 16^e eeuwse drukkerij en uitgeverij van Plantijn en Moretus, is nog steeds in bedrijf (Vrijdagmarkt 22). Voor boekenliefhebbers zeker een bezoekje waard.

"Nederlandsche courantenbezorger"

NIEM08B

Facsimile herdruk, uitgegeven door Grafisch Museum Groningen, 1997.

Het binnenwerk is gedrukt op glanzend papier. Ook de kaft is van glanzend papier, dunner dan het origineel. De binnenzijde van de kaft is helemaal bedrukt, o.a. met een aantal advertenties.

NIEM09

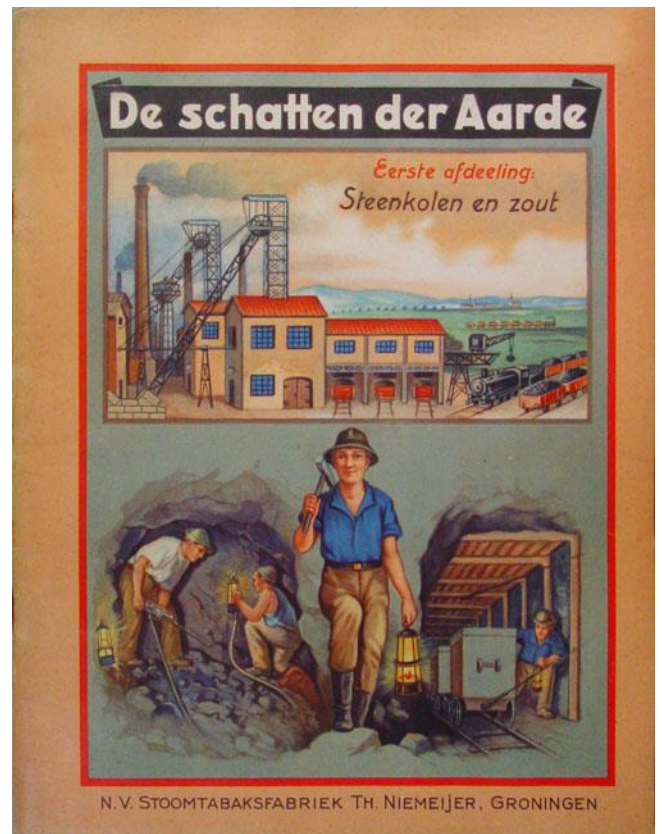
De Schatten der Aarde. Eerste afdeling: Steenkolen en zout*N.V. Stoomtabaksfabriek Th. Niemeijer, Groningen. De Schatten der Aarde. Eerste afdeling. (januari 1931)*

32 genummerde pagina's met 120 bruine fotoplaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

Dit is het eerste van twee albums die beide de hoofdtitel "De schatten der aarde" dragen en handelen over delfstoffen. Dit deel gaat over steenkolen en zout, maar de zoutwinning beslaat slechts 5 pagina's.

De algemene kenmerken van dit album komen in hoofdzaak overeen met die van de voorgaande acht, zoals besproken in de inleiding bij Niemeijer's koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (24,7 x 32 cm), zonder titelblad. De titel staat boven het begin van de tekst. Er is één groot verschil met de voorgaande albums; in beide delfstoffenalbums zijn de tekstpagina's in bruin gedrukt, wat beter past bij de bruine foto's. De frivolités op de tekstpagina's zijn hier beperkt tot de titel en het slot. De achterzijde is gesierd met vier sterk geretoucheerde luchtfoto's van kolenmijnen in Zuid-Limburg.

Een bijzonderheid is dat er een aantal plaatjes van apparatuur in voor komen, waarin onderdelen zijn aangeduid met witte opdruk. Plaatje 46 heeft daarbij een overbodige opdruk van de titel gekregen. Verder komen er enkele doorsnedefoto's en -tekeningen voor. Plaatje 32 laat volgens de tekst mijnwerkers zien, "wachtend op de lift, die hen naar boven zal brengen"; het gaat echter om de lift naar beneden. Verder heeft de opmaker, die kennelijk niet zo bekend was met het leven van de eenvoudige werkmans, in het onderschrift bij plaatje 27 van de "morgenschacht" wat hier de broodmaaltijd betekent, "morgenschacht" gemaakt.

Inhoud

Grappig aan dit album is, dat het weliswaar een documentair karakter heeft, maar het verhaal is toch opgezet als een soort reisverhaal. Het begint met een brief (gedateerd 10 juli 1929), waarin de schrijver wordt uitgenodigd om een vriend, mijningenieur, in de mijnstreek van Westfalen te komen bezoeken. De schrijver van het boek onthult hierbij dat hij Willem van Weert heet, maar of dat werkelijk de naam van de schrijver is, kunnen we niet met zekerheid zeggen. Enigszins absurd is, dat het verhaal eindigt met een laatste paragraaf getiteld "Ze kregen elkaar", wat uitdraait op een verloving, gesmoord in Niemeijer's tabak.

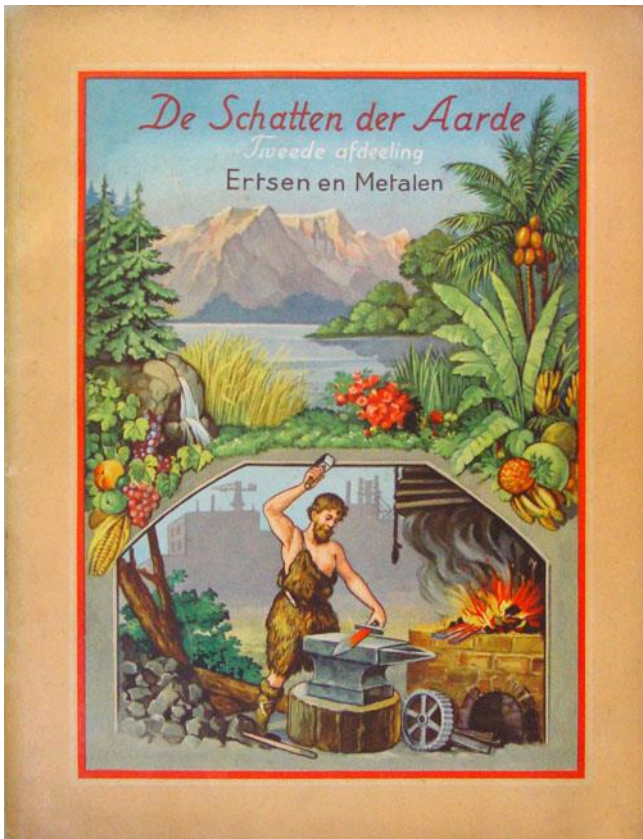
Jongere lezers, die niet meer bekend zijn met de kolenmijnen, die in Nederland allang verleden tijd zijn, kunnen zich in dit album vergapen aan het primitieve, harde mijnbouwbedrijf, waaraan nu alleen nog de silicosepatiënten en de mijnbouwmusea in Heerlen en Bochum (net over de Duitse grens) herinneren.

Mijnwerkers aan den arbeid met het houweel.

Vestiaire en badinrichting der mijn Maurits.

NIEM10

De Schatten der Aarde. Tweede afdeeling Ertsen en metalen

N.V. Stoomtabaksfabriek Th. Niemeijer, Groningen. De Schatten der Aarde. Tweede afdeeling. Door Frits van Raalte. (1932)

32 genummerde pagina's met 120 bruine plaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

Dit is het tweede van twee albums die beide de hoofdtitel "De schatten der aarde" dragen en handelen over delfstoffen. Dit deel gaat over ertsen en metalen.

De algemene kenmerken van dit album komen in hoofdzaak overeen met die van de voorgaande acht, zoals besproken in de inleiding bij Niemeijer's koffie, thee en tabak. Gekartonneerd kwartoalbum (24,7 x 32,5 cm), zonder titelblad. De titel staat boven het begin van de tekst. Er is één groot verschil met de voorgaande albums; in beide delfstoffenalbums zijn de tekstpagina's in bruin gedrukt, wat beter past bij de bruine foto's. De frivolités op de tekstpagina's zijn hier beperkt tot de titel en het slot. De achterzijde van dit album is versierd met twee oude gravures.

Dit is het enige van de 10 albums dat niet alleen

fotoplaatjes bevat, maar ook een groot aantal plaatjes met reproducties van oude prenten en nieuwe geschilderde plaatjes van een onbekende kunstenaar. Verder is het het enige van de 10 waarin de schrijver genoemd is, aan het slot op de laatste pagina.

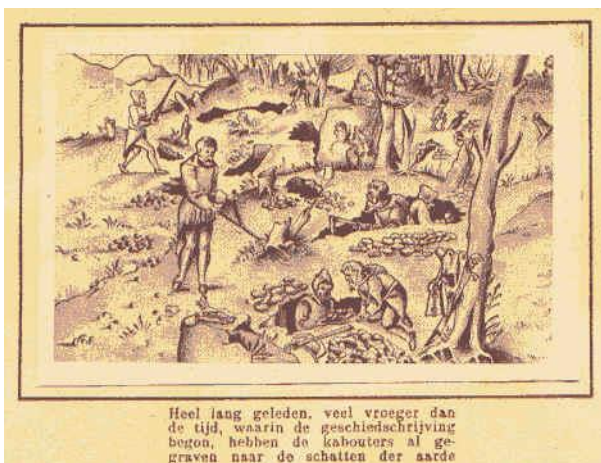
Inhoud

Dit album wijkt inhoudelijk weer sterk af van het voorgaande. De droge, technische kost wordt op een bijzonder boeiende manier opgediend, doordat die is ingekaderd in mythische verhalen over de ontdekking, delving en gebruik van de ertsen en metalen door aardmannetjes en ware historische feiten. Het album is dan ook geschreven door een gerenommeerde schrijver, die diverse romans en (semi)documentaire boeken op zijn naam heeft staan.

Anders dan de titel aangeeft gaat het album niet alleen over ertsen en metalen (ijzer, nikkel, goud en platina), maar ook over andere delfstoffen, met name petroleum, asbest en zwavel.

Aan het slot lezen we dat het de bedoeling was om nog een volgend delfstoffenalbum uit te brengen, gewijd aan edelstenen.

En nu eindigen we met een groet, en een tot weerziens later, als we onzen tocht door de duistere aarde voortzetten.

NIEM11

De Gilde viert ...

Door D.J. van der Ven. Uitgave N.V. Stoomtabaksfabriek Th. Niemeijer Groningen. (1933)

32 genummerde pagina's met 120 zwart-wit fotoplaatjes genummerd 1 – 120 om in te plakken in de tekst.

Kenmerken

Dit album was bedoeld als eerste van een nieuwe serie folklorealbums, maar het is bij dit ene deel gebleven vanwege het verbod op geschenken bij tabak dat in 1934 van kracht werd.

De algemene kenmerken van dit album komen in hoofdzaak overeen met die van de voorgaande tien, zoals besproken in de inleiding bij Niemeijer's koffie, thee en tabak. Er is zijn echter een aantal verschillen. De voorkant en achterkant, die in opmaak sterk verschillen van de vorige, zijn gesierd met een foto in plaats van een schildering. De tekst is gezet in zwart en de pagina's hebben geen kader. Een klein verschil is dat de tekst bij de plaatjes in het plaatjeskader is geplaatst in plaats van eronder. Ook zijn er meerdere pagina's met niet twee tekstkolommen met daarin de plaatjes opgenomen, maar met een plaatjesstrook aan de buitenkant naast een brede tekstkolom. De opmaak is eigenlijk weer net zo rommelig als bij de eerste albums.

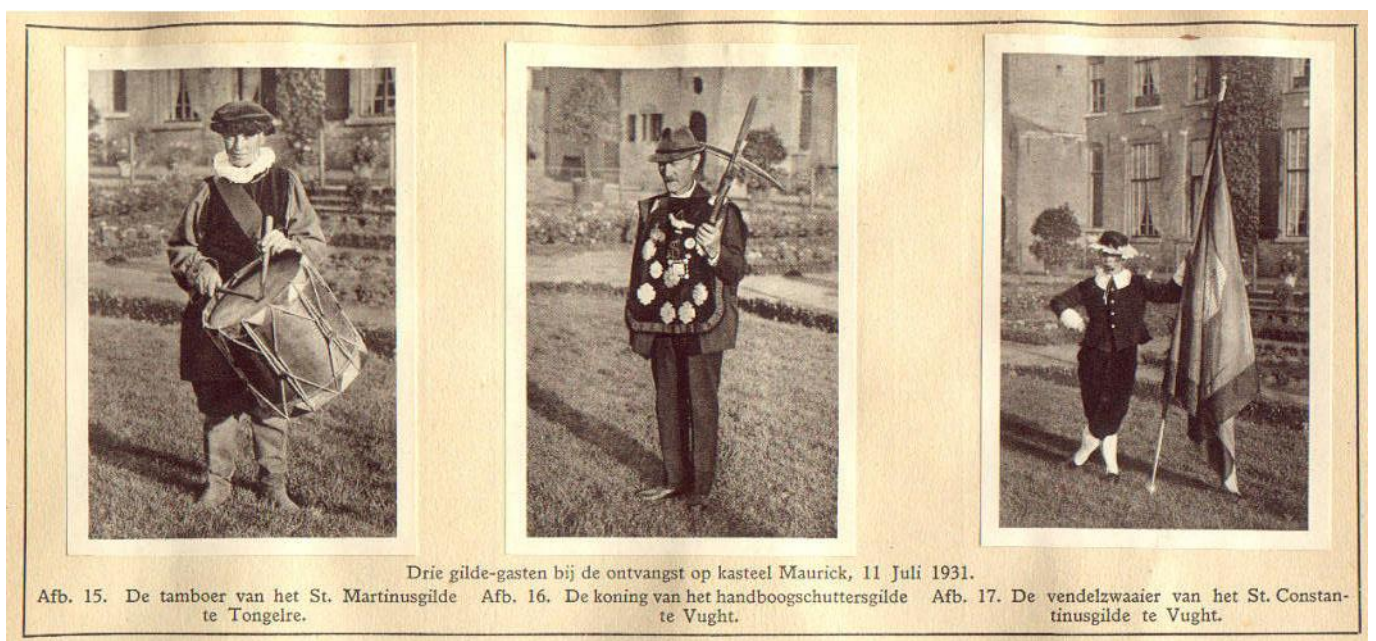
Inhoud

De Gilde leefde vooral nog in Brabant – en nu nog – en daar is dan ook het grootste deel van dit album aan gewijd. Een Fundgrube voor mensen die zich bezighouden met de Brabantse heemkunde.

Van der Ven geeft in de inleiding aan dat dit eerste album mogelijk gevolgd zal worden door een reeks gewijd aan de folklore en het volksvermaak in andere delen van het land. "Door een dikwijls verbijsterende onbekendheid met het gewestelijk zoo verschillende volksvermaak en kinderspel, derft ons volk in het algemeen onnodig veel eerlijke en sterkende vreugd."

„Ken Uw land en Volk, houd ze hoog en heb ze lief”.

NIEM12

De Bonte Wereld 1*De Bonte Wereld 1. april 1935*

25 genummerde pagina's plus een voorblad met voorwoord en inhoud. 150 kleine ingekleurde fotoplaatjes genummerd 1 – 150 om in te plakken.

Met los ruilformulier (14,6 x 23 cm)

Prijs 50 cent

Kenmerken

Dit album met koffie- en theeplaatjes is totaal verschillend van de reeks albums met tabaksplaatjes. Het is uitgevoerd als een fotoalbum (28,2 x 23,9 cm), geplakt met een versterkte rug, met slappe kaft. De bladen zijn van dik grijs papier met linnendessin persing. Tussen de tekst/plaatjesbladen zijn semitransparante schutbladen gevoegd.

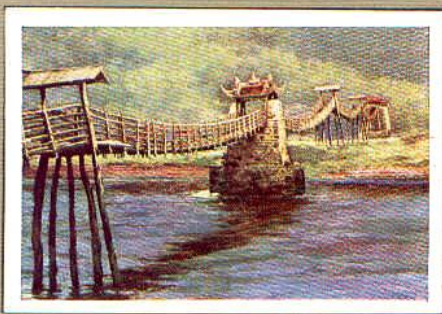
Dit album is in de stijl van de reclamealbums met "leerzame beschrijvingen". Elke pagina bevat twee series van 3 plaatjes met een vetgedrukte titelkop erboven. Onder elk plaatje is een titel en een blokje beschrijving afgedrukt. De 150 plaatjes en omschrijvingen zijn een selectie uit het Duitse album "Die Bunte Welt" van Zigarettenfabrik Yenidze (ca. 1931) dat 270 plaatjes bevat en is verfraaid met een aantal bladen met kunstreproducties op kunstdrukpapier.

Opmerkelijk is dat in het album een tweede deel is aangekondigd. De resterende 120 plaatjes van het Duitse album waren, zelfs als geen selectie meer was toegepast, onvoldoende voor een tweede deel met dezelfde omvang.

Inhoud

De variatie in onderwerpen is net als bij de van oorsprong Duitse Liebig series zeer groot en volstrekt willekeurig, van "Metaalbewerking in het oude Egypte" tot spaghetti-etende Italiaanse fascisten. Enkele onderwerpen als "Moderne kerken in Duitsland" en "Intérieur van de Graf Zeppelin" zijn wel specifiek Duits, maar te sterk Duitse onderwerpen als bijvoorbeeld Moderner Strassenbau in Berlin en Neuruppiner Bilderbogen zijn weggelaten.

Gebruikelijk was dat dergelijke plaatjes in series van 6 werden uitgegeven. Dat is ook het geval bij de overeenkomstige Duitse albums "Die Welt in Bildern" en het daarvan door Vittoria in Nederland overgenomen deel 3.

PRIMITIEVE HOUTEN BRUGGEN

Brug over de Min in China.

De afgebeelde brug geeft een indruk van de in het binnenland van China gebruikelijke manier van bouwen. Zij verbindt de beide oevers van de Min in Sztetschwan en hoewel zij van een primitieve constructie is, staat zij sedert tientallen van jaren een druk verkeer ten dienste. Daar het Oosten van China door verscheidene groote rivieren doorsneden wordt, heeft de brugbouwkunst in dit gebied werkelijk solide producten voortgebracht.

INTÉRIEUR VAN DE „GRAF ZEPPELIN”

Eetzaal.

De ruimten in de moderne luchtzeppen, welke bestemd zijn voor het gezelschapsleven, ontbrekt het niet aan stijlvolle schoonheid en comfort. De deuren van de eetzaal gaan open; de met zorg gedekte tafel noodigt uit zich aan te zetten en toe te tasten. Na den maaltijd werpt men een blik van uit het venster en men ziet een romantisch berglandschap onder zich voortglijden; — een wereld vol sprookjesachtige betoovering —

De grote naoorlogse vliegtuigenalbums

Na de oorlog bracht Niemeijer in 1947 als eerste in Nederland weer een “echt” klassiek album uit, *Vliegende vleugels*. Dit album is een bewerking van het in 1944 bij uitgeverij A.W. Bruna verschenen platenboek “De glorie van de luchtvaart”, door C. van Steenderen jr.

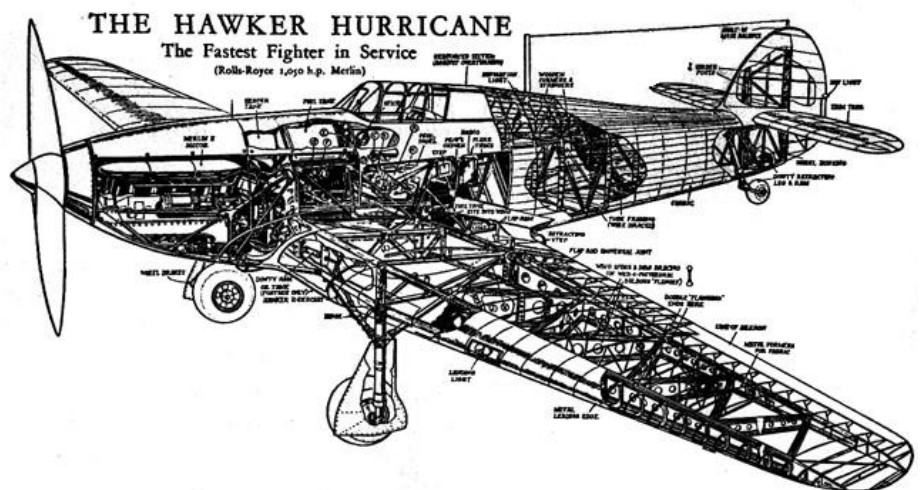
De keuze van het onderwerp is opmerkelijk. Men zou verwachten dat na de gruwelijke oorlog, waarin een voorheen ongekende schade was aangericht door de luchtbombardementen, de populariteit van vliegtuigen niet groot zou zijn. Het tegendeel was echter waar. De plaatjes van vliegtuigen, die weer bij de koffie en thee verstrekt werden, werden zeer populair. Ook de albums, die zeker in die tijd van schaarste tamelijk kostbaar waren, waren zeer gewild; binnen een maand was het album uitverkocht. In januari 1948 werd een tweede druk uitgebracht. In 1949 verscheen vervolgens een tweede deel en de derde druk van deel 1. In 1950 verscheen de derde druk van deel 2.

De twee boeken zijn op dezelfde wijze uitgevoerd. Het zijn grote kwarto albums van 24,5 x 31 cm, ingebonden met linnen rug, zonder rugopdruk. Het beplakte voorplat is glanzend uitgevoerd. Op het matte achterplat is klein het theelogo van Niemeijer gedrukt (zie hierboven). De albums met 96 pagina's van redelijk zwaar papier en vulstrips zijn vrij dik. Opmerkelijk aan het eerste album is het gebruik van een steunkleur op de eerste pagina van elk hoofdstuk en in de eindillustratie – de gestileerde Icarus die ook het voorplat siert. Dit gebruik van een steunkleur werd standaard bij Douwe Egberts.

Deze twee albums gaan helemaal over vliegtuigen. Alle redelijk stijve plaatjes zijn zwart-wit foto's van vliegtuigen. Beide albums bevatten 96 kleine plaatjes, van het vrij grote formaat 60 x 90 mm, en 5 paginagrote platen. Alle platen en plaatjes zijn doorlopend genummerd, in het eerste album van 1 tot en met 101 en in het tweede album van 102 tot en met 202.

Verder bevatten beide albums een groot aantal paginavullende technische tekeningen van vliegtuigen, en deel 2 heeft daarnaast een groot aantal diverse getekende illustraties. De illustrator Rein van Looy (1910 – 1994), die meerdere boeken van Van Steenderen illustreerde, is niet in de albums vermeld, alleen achterop de grote platen.

Bij de start van de uitgifte van de plaatjes en de albums met de bonnen op de pakjes Gala thee en koffie werden kleine reclameprentenboekjes uitgegeven met de avonturen van het Chineesje Gala, waarin Gala het nieuwe album krijgt. Hoeveel deeltjes er uitgegeven zijn en hoe ze verspreid zijn is niet bekend.

Na de inleiding worden in het eerste album hoofdstukgewijs 14 vliegtuigen behandeld. De teksten zijn zeer gedetailleerd en geven zowel veel historische als technische gegevens.

Het tweede album is anders opgezet, met 6 hoofdstukken over respectievelijk School-, Reis- en Sportvliegtuigen, Verkeersvliegerij, Militaire vliegerij, Hefschroefvliegtuigen, Motoren en Luchthavens.

NIEM13

Vliegende vleugels

Vliegende vleugels. Samengesteld door C. van Steenderen. Uitgave Theodorus Niemeijer N.V. Groningen. Oktober 1947

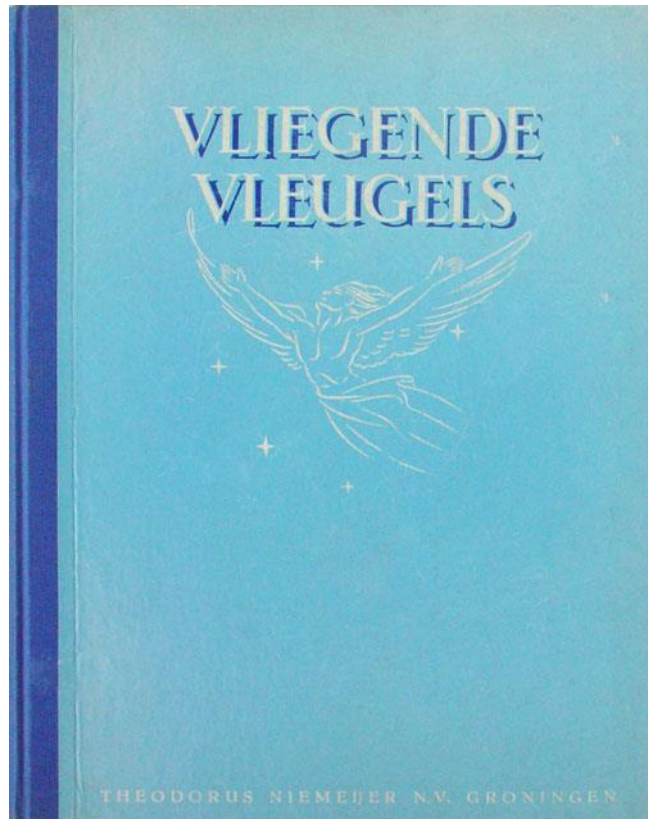
96 pagina's vanaf het voorlooptitelblad, waarbij de paginanummers pas vanaf pagina 11 vermeld zijn. 96 zwart-wit fotoplaatjes om in te plakken in de tekst en 5 paginagrote platen, doorgenummerd van 1 – 101. De kleine plaatjes 1 t/m 5 en de grote plaat 13 werden ingeplakt bij het album bijgeleverd.

2^e ongewijzigde druk januari 1948; 3^e druk 1949.
De druk en het jaartal zijn vermeld op de titelpagina.

Prijs: f 2,25 of 100 "Vliegende Vleugels punten" opgeplakt op de pakjes koffie en thee. De plaatjes werden ook verstrekt op de punten.

Kenmerken

De kenmerken van dit album zijn hiervoor behandeld. Kwarto album van 24,3 x 31 cm, ingebonden met vulstrips. De

linnen rug van de 1^e druk is helderblauw, van de 2^e en 3^e druk donkerblauw. De voorkant is glanzend. Het matte achterplat is wit met klein het koffie- en theelogo van Niemeijer, de ruggelings zittende theedrinkende Chineesjes in lichtblauw.

Het album bevat 10 technische tekeningen door de illustrator R.L.C. van Looy.

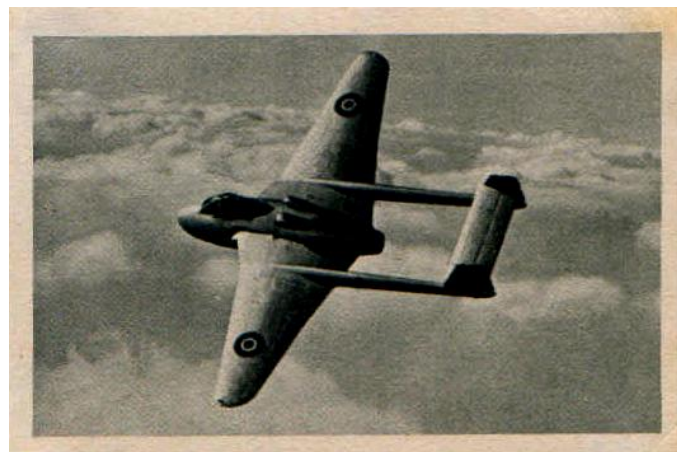
In de eerste druk waren de meegeleverde plaatjes met fotohoekjes ingeplakt, met als gevolg dat vaak alle plaatjes verder ook met fotohoekjes ingeplakt werden. De matte wat vage plaatjes en platen in dit album zijn in diepdruk gedrukt door Joh. Enschedé. Op de achterzijde zijn het album en de naam en het nummer van het plaatje vermeld.

N.B. Er zijn van dit album 100 genummerde door de auteur gesigeneerde exemplaren uitgegeven.

Inhoud

Dit album is een bewerking van het in 1947 bij het Hollandsche Uitgevershuis verschenen grote platenboek van Van Steenderen getiteld "Mijlpalen".

Na de inleiding, waarin aan de rol van de vliegtuigen in de oorlog ruime aandacht wordt gegeven, worden in de 14 hoofdstukken de volgende vliegtuigen gedetailleerd behandeld, steeds met uitwijdingen over andere typen van dezelfde fabrikant: Republic P-47, Lockheed P-38, Bristol 142-M, Boeing B-17 („Flying Fortress”), De Havilland DH. 98, Hawker „Hurricane”, Supermarine Spitfire, North American P-51, Handley Page „Halifax”, Avro „Lancaster”, Consolidated Model 32, Consolidated „Catalina”, Lockheed „Constellation”, Douglas Commercial Model drie.

*Het plaatje dat ons als kind het meest intrigeerde,
de romploze De Havilland „Vampire” met straalmotor
(plaatje 44)*

NIEM14

Vliegende vleugels II

Vliegende vleugels, samengesteld door C. van Steenderen. Deel 2. Uitgave Theodorus Niemeijer N.V. Groningen. 1^e druk 1949.

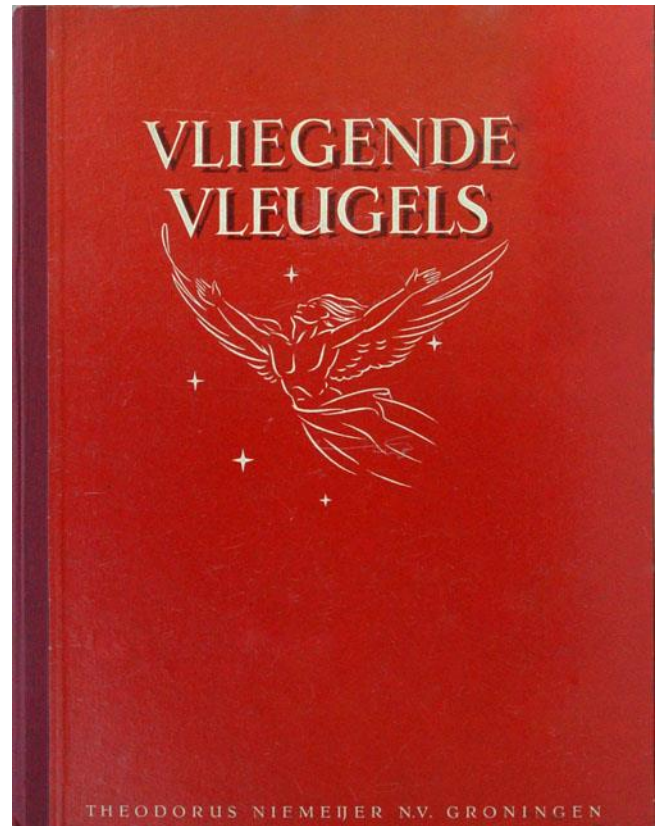
96 pagina's vanaf het voorloop titelblad, waarbij de paginanummering op pagina 5 begint. 96 kleine zwart-wit fotoplaatjes om in te plakken in de tekst plus 5 paginagrote platen, doorgenummerd van 102 – 202.

2^e ongewijzigde druk 1949; 3^e druk 1950.
De druk en het jaartal zijn vermeld op de titelpagina.

Prijs: f 1,95 of 100 waardepunten van de pakjes koffie en thee.

Kenmerken

De kenmerken van dit album zijn hiervoor behandeld. Kwarto album van 24,3 x 31 cm, ingebonden met vulstrips. Het glanzende voorplat is helderrood, de linnen rug is donkerrood en het matte achterplat is geel met klein het koffie- en thee logo van Niemeijer, de ruggelings zittende theedrinkende Chineesjes in rood. Het album bevat 71 tekeningen door de illustrator R.L.C. Van Looy.

Dit iets goedkopere album, dat gedrukt is door een andere drukker (Van Boekhoven in Utrecht), heeft geen steunkleur en er werden geen plaatjes meegeleverd.

De matglanzende koperdiepdruckplaatjes van deze drukker zijn van veel hogere kwaliteit; ze benaderen meer echte foto's dan de vagere matte plaatjes van Enschedé in het eerste deel. Op de achterzijde zijn het album en de naam en het nummer van het plaatje vermeld.

Inhoud

Zoals in de inleiding is aangegeven, is dit album meer thematisch ingedeeld naar les / reis / sportvliegtuigen, verkeersvliegerij, militaire vliegerij, helikopters, motoren en tenslotte luchthavens. Het bevat niettemin ook weer zeer veel gedetailleerde informatie over vliegtuigen.

Door de grotere variëteit in onderwerpen zijn ook de plaatjes veel gevarieerder, dus niet alleen meer van vliegtuigen.

Ook de tekeningen zijn uiteraard gevarieerder. Bijzonder aardig is, dat ook diverse interieurtekeningen van vliegtuigen met passagiers zijn opgenomen, die een aardig tijdsbeeld geven. Op pagina 90 is al een schetstekening te zien van "het nieuwe Schiphol" in aanbouw, dat nu inmiddels het oude Schiphol is.

Nog futuristischer dan de Vampire is deze Northrop B-49 „Flying Wing” (plaatje 168)

NIEM15

Onze voetbalclubs

Album voor clubemblemen van de 78 verenigingen der ere-, eerste en tweede divisie betaald voetbal. Uitgave: Theodorus Niemeijer N.V. Groningen – maart 1959

10 ongenummerde bladen met 78 emblemen in kleur om in te plakken boven de beschrijvende tekstblokken.

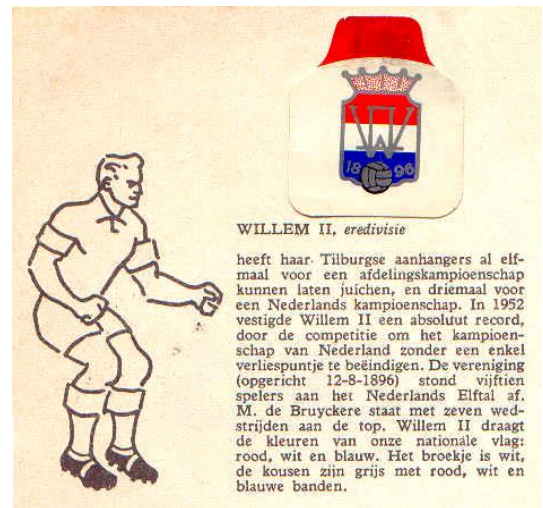
Prijs: f 0,50 in de tabakswinkel

Kenmerken

Gekartonneerd, klein oblong formaat (23,7 x 15 cm). Na de titelpagina volgen 13 pagina's voor het opplakken van de emblemen, 6 per pagina in twee rijen onder elkaar. Bij elke club is een tekstblokje afgedrukt met informatie over de club en ernaast een schetstekening van een voetballer die men zelf kon inkleuren. De volgende 6 pagina's bevatten invultabellen en diverse informatie. De emblemen zijn aan de achterzijde genummerd en voorzien van de naam.

Het was de bedoeling dat de rode tab waarmee het plaatje aan het plakband bevestigd was werd afgeknipt, maar meestal heeft men het plakbandje losgepeuterd en de tab aan het plaatje laten zitten.

De eerste club

De serie van 78 nationale clubemblemen werd in 1961 opnieuw uitgegeven en aangevuld tot 200 nationale en buitenlandse clubs, met daarbij "een kleurig plakboek" zonder tekst. In 1962 werd opnieuw begonnen met de uitgifte en werd de serie uitgebreid tot 260 zonder plakboek, en in 1963/64 weer opnieuw en uitgebreid tot 300, nu weer met een plakboek. De vier series bevatten dus een aantal identieke plaatjes, maar op de achterkant is wel te zien van welke uitgifte het plaatje is.

NIEM17

Plakboek voor 200 nationale en internationale voetbalclubemblemen

6 ongenummerde bladen zonder tekst, voor het opplakken van 16 of 20 emblemen in kleur per pagina. (1961-1962)

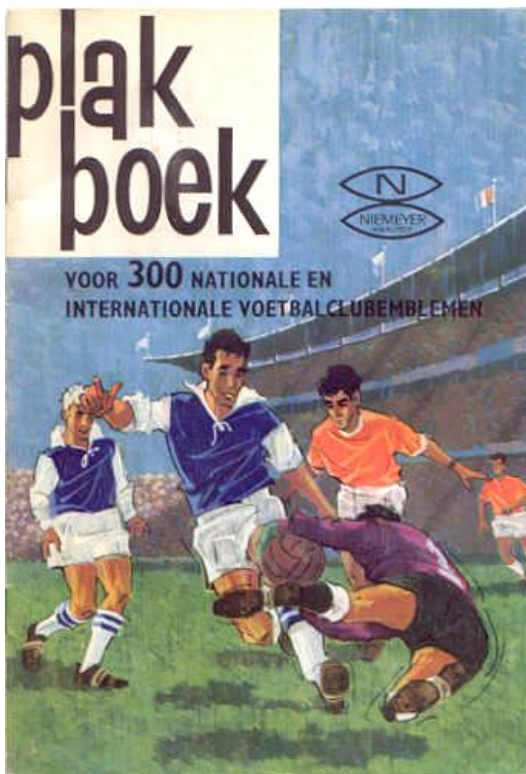
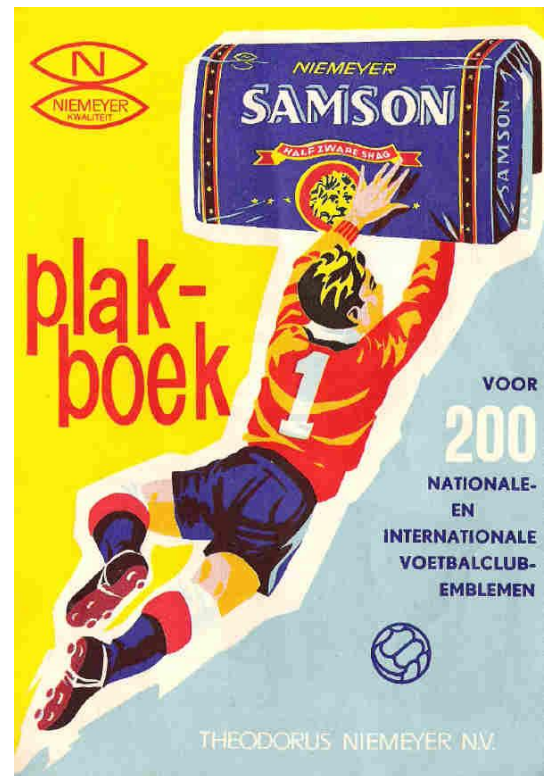
Prijs: f 0,25

Kenmerken

Geniet boekje met dunne kartonnen kaft, pocketformaat (14 x 20 cm). Na de titelpagina bieden de 11 volgende pagina's ruimte voor afwisselend 16 of 20 plaatjes in rijen van 4. De plaats waar het labeltje geplakt moet worden is aangegeven met een kadertje, en het nummer is in het kadertje gedrukt. De nummers zijn dus niet meer zichtbaar als de plaatjes ingeplakt zijn. Onder elk plaatje is de naam en plaats van de club afgedrukt.

De eerste 78 clubs zijn gelijk aan die van het boekje "Onze voetbalclubs"; hierbij is ook de status afgedrukt (semiprof of amateur). Daarna volgen 81 buitenlandse clubs (nummers 79 – 159) beginnend met Lokomotief Moskou en eindigend met Blackpool, dan 40 nieuwe Nederlandse amateurclubs (160 – 199) en tenslotte nog een vergeten buitenlandse club Wolverhampton Wanderers (200).

Het kadertje waarin het plaatje geplakt moet worden, geeft duidelijk aan dat het de bedoeling is dat de rode tab eraf geknipt wordt.

NIEM18

Plakboek voor 300 nationale en internationale voetbalclubemblemen

8 ongenummerde bladen zonder tekst, voor het opplakken van 20 emblemen in kleur per pagina. (1963-1964)

Kenmerken

Gekartonneerd, pocketformaat (14 x 20 cm).

Na de titelpagina bieden de 15 volgende pagina's ruimte voor 20 plaatjes in 5 rijen van 4, in te plakken in een kadertje met daarin het nummer, zoals bij het voorgaande plakboek. Onder elk plaatje is de naam en plaats van de club afgedrukt.

De eerste 200 clubs zijn gelijk aan die van het "Plakboek voor 200 nationale en internationale voetbalclubemblemen". Dit is aangevuld met nog eens 100 buitenlandse clubs. Er zijn dus opeenvolgend 78 Nederlandse clubs, 81 buitenlandse clubs, 40 Nederlandse clubs en tenslotte 101 buitenlandse clubs.

NIEM16

Sport en spel

Sport en spel. Album voor sportplaatjes. Een uitgave van Theodorus Niemeijer N.V., Groningen – april 1960.

24 ongenummerde pagina's met 100 kleurenplaatjes (labeltjes) om in te plakken naast de tekstblokken.
Tekst NN; illustraties Sytze Henstra.

Prijs: f 0,75

Uitgegeven bij gelegenheid van de Olympische Spelen 1960.

Kenmerken

Dit kleine, charmante album is zelfs voor niet-sportliefhebbers aantrekkelijk. Klein oblong formaat (23,6 x 15,5 cm), met stijve kaft en linnen rug, waar de 6 dubbele bladen in geniet zijn. Voor- en achterkant zijn met glanzend papier beplakt. De illustratie van de achterkant sluit aan bij de rode strook op de voorkant, met in het midden de uitgever. Na de titelpagina en een inleiding van twee pagina's met tekst over de volle breedte, volgen 19 pagina's met de plaatjes en bijbehorende tekstblokken verdeeld in twee kolommen. Een kolom bevat drie items of twee met een pentekening. Enkele kolommen bevatten alleen een grote tekening. De illustraties zijn van de hand van Sytze Henstra.

De geschilderde kleurenplaatjes zijn labeltjes die aan de plakbandsluiting van shagpakjes zaten. De plaatjes konden van de sluiting afgeknipt worden, maar vaak heeft men ze losgetrokken en het smallere strookje dat aan het plakband zat laten zitten. Er zijn twee verschillende uitgaven van de plaatjes, met de afbeelding over het hele labeltje exclusief het witte afknipstrookje, en met een ruime witrand rond de afbeelding en het afknipstrookje in rood. De plaatjes zijn op de achterzijde genummerd 1 – 100, en bedrukt met een korte samenvatting van de bijbehorende tekst.

Inhoud

Dit albumpje is uitgegeven bij gelegenheid van de Olympische Spelen van 1960. Onder op de titelpagina staat een uitspraak van Pierre de Coubertin, "Het belangrijkste bij de Olympische Spelen is niet de zege, maar de eerlijke strijd." De inleiding op de tweede en derde pagina, "Sport door de eeuwen" gaat ook in op het ontstaan van de Olympische Spelen. In de volgende 100 blokjes wordt steeds één sportitem besproken, geïllustreerd met een plaatje. Het eerste item gaat van start met de Nederlandse Olympisch kampioene van de voorgaande spelen Fanny Blankers-Koen.

"Met een gemiddelde snelheid van ruim 31 kilometer per uur liep de atlete Fanny Blankers-Koen, toen zij de honderd meter in een tijd van 11,5 seconde aflegde. De snelheid van een stevig aanstappende wandelaar is vijf kilometer per uur. De beste schaatsen-rijders halen ongeveer een snelheid van veertig en wielrenners bereiken in de sprint wel zestig kilometer per uur."

De twee uitvoeringen van een plaatje, op ware grootte.

NIEM18
Plakgids

(1965)

Deze “plakgids” zonder verdere titel is niet meer dan een in drieën gevouwen blad van dun ivoorkarton, met de enkelvoudige afmetingen 18,2 x 23,6 cm.

Op de binnenzijde zijn kadertjes aangegeven voor het opplakken van 100 autoplaatjes, in 6 rijen van 6 met op het laatste open stukje een grote reclame van Samson shag.

De achterkant vermeldt:

“Uitgevouwen vormt een volgeplakte plakgids een leuke wandversiering”.

In de afbeeldingen van twee plaatjes op de voorzijde van het vouwblad zijn de rode tabs mee afgebeeld. Ook hier blijkt echter uit de aangegeven inplakruimtes dat het de bedoeling is deze af te knippen.

De plaatjes geven getekende automodellen, in chronologische volgorde van 1900 (een Renault) tot en met 1965 (Fiat 850). Onder de plaatjes is het merk, jaartal en land van herkomst gedrukt.

